Fra Det Kgl. Biblioteks tekstportal (tekster.kb.dk)

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Om Daabs-Pagten

Citation: Grundtvig, N. F. S.: ”Om Daabs-Pagten”, i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1833_509-txt-root.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

Læs CC0-erklæringen

17

Om Daabs-Pagten.

Under denne Titel skrev jeg nyelig et lille Stykke "i Anledning af S. T. Hr. Stiftsprovst Clausens Barne-Daab og offenlige Erklæring" som jeg har Grund til at troe, alle billige Læsere fandt saa moderat, som det er mueligt at være, naar Talen er om en Samvittigheds-Sag, saa Man naturligviis ei kan bortgive det Mindste af sin Ret til at følge sin Overbeviisning, men kun vise sin Billighed ved at indrømme Modstanderne samme Ret. Ikke desmindre har en Anonym dog baade havt Sind og fundet Leilighed til (i sidste Bind af Maaned-Skriftet for Literatur) at udøse sin Harme over disse uskyldige Blade, som han henregner til "den sørgelige Misbrug der giøres af Tid og Flid, af Kundskab og Talent til at forvirre og mislede, ængste og ophidse den umyndige Mængde". Nu er denne Jeremiade vist nok ligesaa latterlig som ynkelig, og kan jeg end ikke sige Anonymen fri for at have spildt Tid og Flid paa den, maa jeg dog ganske frikiende 18ham for ved denne Leilighed at have misbrugt enten "Kundskab eller Talent", der meget mere synes reent at have manglet; men da det Maaned-Skrift han har, jeg vil haabe, hospiteret i, dog bærer saamange lærde Navne paa Ryggen, tør jeg dog ikke lade det lille Factum aldeles ubemærket, og haaber blandt Andet at overbevise de lærde Redacteurer om, at de aldrig burde lade saadanne literære Stakler skrive anonym under deres Vinger, da de ellers upaatvivlelig bringe deres gode Hensigter i Miscredit.

Først maa jeg bede Læserne erindre, at Stykket "om Daabs-Pagten" var saa langt fra at giøre mindste Fordring paa literær Navne-Værdi eller lærd Indhold, at det tvertimod blot var og vilde være en jævn og tydelig Oplysning om et kirkeligt Spørgsmaal af høi praktisk Vigtighed for mig og alle mine Troes-Forvandte og det et Spørgsmaal, som syndes nu at skulle praktisk afgiøres, saa det var høist nødvendigt for hvem der havde en umistelig Ret, at paatale den i Tide.

19Jeg forudsatte derfor vel, som jeg maatte, at vor Daabs-Pagt er af apostolisk Oprindelse, og sagde Trods til hvem der vilde paatage sig at bevise det Modsatte, men indlod mig naturligviis slet ikke i en kirkehistorisk Undersøgelse, der efter sin Natur kun kan følges af Faa og umuelig bringes til et unægteligt Resultat. Kiends-Gierninger er haardnakkede, siger Engelskmanden *Facts are stubborn things.; derfor skal Man skyde dem foran, naar Man vil staae sikkert, og derfor begyndte jeg med den urokkelige Kiends-Gierning, at vi gammeldags Christne har en Daabs-Pagt, der bestaaer af to Stykker, det Ene Forsagelsen af Djævelen og alle hans Gierninger og alt hans Væsen, og det Andet Troes-Bekiendelsen paa Gud Fader og Sønnen og den Hellig-Aand, og denne Daabs-Pagt, sagde jeg saa, har vi Ret til at beholde og faae vore Børn døbte paa og bekræftede i, ikke alene fordi den findes i vor Alter-Bog, men fordi den fra umindelige Tider blev oprettet med dem der skulde døbes, og giør saa endnu, allevegne i Christenheden, hvor Man ikke beviislig har paa egen Haand forandret den gamle Daabs-Pagt, hvad naturligviis ikke vedkommer os.

Ved Siden ad denne urokkelige Kiends-Gierning stillede jeg en Anden, ligesaa urokkelig, som nødte mig til at fremhæve den Første, og det var den, at Sogne-Præsten ved Frue-Kirke, Stifts-Provsten i Siælland havde ikke blot nyelig ved en Barne-Daab paa egen Haand omgjort Forsagelsen af Djævelen og alle hans Gierninger og alt hans Væsen, men beraabde sig offentlig paa, at det havde han havt for Skik i hele tre og fyrretive Aar, og paastod at nu, da En af hans Sogne-Folk klagede derover, maatte Alter-Bogen nødvendig trykkes om, saa han kunde følge den, uden at give Slip paa sit Eget.

Denne Hr. Stifts-Provstens Paastand paastod nu jeg, var det urimeligste og ubilligste Forlangende jeg i mine Dage havde hørt, og jeg er 20vis paa, at alle upartiske Læsere vil finde det heel troeligt, naar de betænke, hvad der vilde flyde af, at Alter-Bogen kom til at rette sig efter Stifts-Provsten, fordi han ikke vilde rette sig efter den; thi deraf maatte ikke blot flyde at de af hans Sogne-Folk, der ansaae det for en Samvittigheds-Sag at lade Daabs-Pagten forandre med deres Børn, maatte enten nøies med Stifts-Provstens Arbeide eller blive den ny Lov ulydige, men ogsaa at alle de Præster, hvis Samvittighed forbød dem at forandre Daabs-Pagten, maatte enten nedlægge deres Embede eller tage sig det ligesaa let med den ny Alter-Bog, som Stifts-Provsten tog sig det med den Gamle, hvad dog den gammeldags Samvittighed neppe vilde tillade dem.

Havde jeg nu heraf uddraget den Slutning, at saalænge Hr. Stiftsprovsten og andre Ligesindede blandt Præsteskabet vil være Tjenere i den Stats-Kirke, hvis Herrer de, Gud skee Lov, ei kan blive, maae de nødvendig ogsaa rette sig efter den i samme uforanderlige Daabs-Pagt, hvormed vor aandelige Kirke-Samfund unægtelig staaer og falder: da havde det været strængt retfærdigt; men nu tog jeg baade Billighed

og hele det giennem længere Tid sælsomt indviklede Forhold i Betragtning, og paastod blot, at paa en eller anden Maade maatte det dog nødvendig tillades os gammeldags Christne at faae den samme Daabs-Pagt oprettet med vore Børn som er oprettet med os og vore Fædre, og hvori vi troe, det er en Saligheds-Sag at blive staaende.

Naar nu hverken Hr. Stiftsprovsten eller, efter som han paastaaer, mangfoldige andre Præster i den Danske Stats-Kirke kan eller vil taale at høre Djævelen forsaget ved Daaben, og naar de skal have deres Villie, da synes vi gammeldags Christne rigtignok ikke at kunne beholde Samvittigheds-Frihed, uden ved at træde ud af den Stats-Kirke, hvori vor Daabs-Pagt herskede giennem et heelt Aar-Tusinde og med hvis lovmæssige Indretning hidindtil vi have været saare vel fornøiede; men deels vilde dog Mange med 21Rette finde, det var haardt, og deels er det Noget, netop Hr. Stifts-Provst Clausen, da Endeel af os forleden bad derom, satte sig med Hænder og Fødder imod. Her var da gode Raad dyre, og jeg glædede mig derfor virkelig, som En der finder en Skat, da det faldt mig ind, at til Nød kunde vi vel finde os i, at Hr. Stifts-Provsten og Andre døbde og lærde som de vilde, naar det kun fremdeles blev de Præster som vilde, tilladt at døbe efter den gamle Alter-Bog og at lære efter de Symboliske Bøger og naar Sogne-Baandet blev løsnet, saa Enhver ved Sacramenterne og Confirmationen kunde benytte sig af hvilken Præst i Stats-Kirken han vilde. Dette vilde nu vistnok kun nytte de gammeldags Christne lidt, dersom Stiftsprovsten havde Ret i, at jeg var omtrent den eneste Præst, der vilde døbe efter Ritualet, og jeg kunde i alt Fald umuelig indestaae for, at alle mine Troes-Forvandte enten turde eller vilde være saa nøisomme i deres Begiæringer, men jeg sagde hvad sandt var, at saa nøisom er jeg nu blevet, at jeg baade turde og vilde raade mine Troes-Forvandte til det Samme, og at saamegen Frihed kunde Enhver indsee, vi maatte have, naar der ikke aabenbar skulde giøres Vold paa vor Samvittighed! Vist nok turde jeg ikke give et saadant Raad, naar jeg ikke troede, Hr. Stiftsprovsten tog mærkelig Feil i at tænke, alle Danske Præster var enige med ham om Daabs-Pagten, men jo flere Præster han har paa sin Side, des karrigere er unægtelig den Frihed, jeg forlanger, saa jeg var nær ved at troe, at selv Stifts-Provsten vilde ikke misunde os den.

At det nu var et fortvivlet Indfald af Anonymen i Maanedsskriftet at ville giøre en saa uskyldig, fredsommelig, beskeden og vel overveiet Bog til en formastelig Uting, hvis Aand alle gode Venner skulde fare i Harnisk for at bekæmpe, det nægtes ingenlunde; men havde han ikke været en literær Stakkel og dog faaet det forfløine 22Indfald, maatte han dog nødvendig enten prøvet sin Styrke paa de to Kiends-Gierninger, som øiensynlig bære det Hele, eller, naar det var over Magten, dog stræbt at vise, vi kunde godt have Samvittigheds-Frihed, uagtet Man forandrede vor Daabs-Pagt og hverken vilde løse Sogne-Baandet eller lade os slippe ud af Stats-Kirken. Endelig havde der, selv naar dette glippede, dog været et fortvivlet Raad for en dygtig Karl, som nu engang vilde os til Livs, nemlig at paastaae, at vi gammeldags Christne, der heller vilde have Daabs-Pagt tilfælleds med Irenæus, Ansgar, Morten Luther og Biskop Balle end med Hr. Stiftsprovst Clausen, vi havde i Grunden ingen Samvittighed og maatte altsaa heller ikke forlange nogen Frihed for den, men skulde smukt lystre Stiftsprovsten og lade Alt hvad han kaldte “overtroiske Griller” fare!

Men see, Anonymen gjorde ingen af Delene, saa jeg maa nødes til at stakle ham, der kunde indbilde sig, det var Konst nok, ved et aldeles praktisk Kirke-Spørgsmaal, strængt praktisk taget og behandlet, aldeles at ignorere hvad Talen var om, nemlig vor Ret til at beholde vor Daabs-Pagt i Fred, og Hr. Stiftsprovst Clausens Paastand, at nu maatte og skulde den, trods vor retmæssige Protest, forandres. Ja, det var Anonymens Helte-Gjerning, ganske at ignorere Sagen, hvorom det i den Danske Stats-Kirke ene giælder og hvorom det var mig at giøre, og derimod med en vigtig Professor-Mine at criticere Bogen, som om den var et mislykket Forsøg paa, kirkehistorisk at bevise vor Dansk-Lutherske Daabs-Pagts apostoliske Ægthed, exegetisk at oplyse dens Overeensstemmelse med Bibelen og philosophisk at bevise Djævelens Personlighed og Uundværlighed i den bedste Verden, lutter Ting, som enhver Skole-Dreng kunde see, aldrig var faldet mig ind og som jo var aldeles unyttigt, hvor det kun gjælder om borgerligt Forlov til at beholde og forplante sin gam23meldags Christendom.* Vil man ellers see hvad Skriften siger om Djævelens Personlighed, da læse man Joh. 8, 44, og vil man see, hvilke Modsigelser man indvikler sig i, ved at nægte Personligheden af Grund-Løgneren og Christi Fjende, da giver blandt Andet baade Kirkens Gjenmæle og Samtalen mellem Præsten og Loke (Theol. Maanedsskrift B. 7. S. 244—49) nærmere Oplysning. For at vise, af hvor aldeles praktisk Natur Spørgsmaalet er, anførde jeg endogsaa Tilfældet med mine egne Børn, hvem jeg naturligviis har oprettet den samme Daabs-Pagt med, som min Fader oprettede med mig, og hvem jeg jo ikke, naar Hr. Stiftsprovst Clausen fik sin Villie, kunde faae confirmerede i denne min og deres Daabs-Pagt, uden formelig at træde ud af den Danske Stats-Kirke.

Hvor nu Sagen er saa øiensynlig praktisk, at et kirkeligt Schisma nødvendig maatte følge paa Daabs-Pagtens Forandring, enten den saa er apostolisk eller ikke, og enten Djævelen er en Person eller ikke, der er det jo høist stymperagtigt, at ville forvandle Tvisten om en bestemt Borger-Rettighed til en academisk Disputats om den bibelske Exeges og det Ondes Oprindelse, saa at om ogsaa Anonymens Dygtighed deri var mageløs, havde han dog ligefuldt behandlet Sagen som en Stakkel, og det en i vor lille Borger-Kreds saa høist vigtig Sag, at hvis vor gamle Daabs-Pagt blev fortrængt af Hr. Stiftsprovstens den Nybagte, da var et kirkeligt Schisma med alle dets uberegnelige Følger uundgaaeligt. Uagtet derfor Anonymen ogsaa paa Papirs-Cathedret gjør i mine Øine kun en maadelig Figur, fristes jeg dog ikke til der at røre ham med en Finger, men lader ham gjerne trøste sig med, at, tabde han end Slaget, hvor det virkelig stod, paa Jorden, saa vandt han det dog hvor han tænkde sig det, i Luften, hvor han fægtede kun med sin egen Skygge. Jeg

maatte desuden, hvad end min Lyst var, for Øieblikket overlade ham hele Speculations-Marken, da det er mig magtpaaliggende ikke 24hos en eneste Læser at forrykke Synspunkten; thi Øieblikket er kostbart nu, da det Kjøbenhavnske Ministerium med en ubegribelig Enighed har føiet Stiftprovsten i at anklage vor gode gamle Alter-Bog for det Høikongelig Danske Cancelli, hvad iblandt Andet viser, at Stiftsprovsten har et anderledes godt Greb paa det Praktiske end Anonymen i Maanedskriftet. Vel veed jeg nu ikke, paa hvor skarp en Irettesættelse der denne Gang er andraget, men at Hr. Stiftsprovsten ikke kan nøies med en ringere, end Forandringen af vor gamle Daabs-Pagt, det har han selv sagt os, og vi kan da umuelig tvivle om, at hans Klage ret egenlig gjælder hvad vi, om vi skal have Trøst af vor Daab, maae blive troe til Døden! Troer Nogen at Daaben bliver lige kraftig, uagtet man vitterlig forandrer den Pagt, hvorunder den er blevet os meddeelt, det blive hans egen Sag, men hvem der ved sin Daab føler sig forvisset om Børne-Ret i Guds Huus og Arve-Ret til Livets Krone, kan naturligviis ikke lade det komme an paa en Prøve, om hans Børn ved en anden Daabs-Pagt kan giøre den samme velsignede Erfaring, og man indseer desuden let, at om der ogsaa siden Apostlernes Tid var indløbet nogen Feil ved Daabs-Pagten, saa rettede man den dog ingenlunde, men gjorde den vitterlig uægte, ved at forandre den paa egen Haand eller efter Andres Tykke.

Naar for Resten Anonymen ei engang kan indsee, at de to Løfter, som begge er Vilkaar for vor Daab, udgjøre een Daabs-Pagt, da viser det kun, at han er en stor Stakkel i Logiken, og naar han ikke engang kan lide, at jeg nu, da det gjøres behov, "fører Ordet for Fredsommelighed, oplyst Tolerance og andre skjønne christelige Dyder", da synes det at vise, han enten maa være meget vanskelig at gjøre tilpas eller han maa lægge mere Vægt paa, hvem der fører Ordet end paa hvordan det føres. Dog, han mener kanskee blot dermed, at jeg fattes alle disse skjønne christelige Dyder, men i saa Fald skulde han hel25ler sagt det reentud, thi nu tænke vist de Fleste, han vilde nok men han turde ikke.

N. F. S. Grundtvig.